

Projectplan herstel meander Lunterse beek Scherpenzeel (ontwerpbesluit)

1 Projectbeschrijving

1.1 Wat wordt aangelegd of gewijzigd?

Het project betreft wijzigingen van de Lunterse beek, tussen stuw Vlieterweg en stuw Hopeseweg, ten zuiden van Scherpenzeel.

Doel van het project is een hogere stroomsnelheid in de beek om de ecologie te bevorderen. Daarbij wordt gebruik gemaakt van een aanwezige oude meander, zodat het project ook bijdraagt aan landschapsherstel. Er worden enkele vaste drempels geplaatst wat zorgt voor een natuurlijker verloop van zomer en winterpeil.

1.2 Hoe wordt het project uitgevoerd?

De situering van de te nemen maatregelen is in de tekening op de bijlage weergegeven. Tijdens en na afloop van de werkzaamheden zal de afvoer van de beek in stand blijven.

De volgende activiteiten worden uitgevoerd (zie tekening bijlage):

- Baggeren en opschonen van de oude meander (groot onderhoud)
- Plaatsen 3 drempels (elk 8 meter breed) in de oude meander
- Plaatsen van een vaste stuw van 20 meter breed in de hoofdloop om het water te verdelen.
- Het aanbrengen van schoon zand en dood hout in de opgeschoonde meander om de natuurlijke beekprocessen gecontroleerd te herstellen.

De herstelde meander zal worden voorzien van 3 drempels om overmatig uitslijten en schade aan particulier eigendom te voorkomen. Daarnaast is dit bedoeld om het bovenstrooms gebied op peil te houden. Bij normale afvoeren (tot 300 dagen per jaar) stroomt het water in de toekomst niet meer door de hoofdloop maar door de herstelde meander.

In een hoogwatersituatie zal in de toekomst het water zich verdelen tussen de herstelde meander en de hoofdloop volgens figuur 1.

Figuur 1: Ongeveer 300 dagen per jaar stroomt het water alleen door de meander (globaal aangegeven met de groene pijlen), de huidige hoofdloop doet alleen mee in de afvoer bij veel neerslag (witte pijl).

Doordat het water bij lagere afvoeren op peil wordt gehouden door vaste drempels en niet door de automatische stuw zal het verloop van het waterpeil in de beek over zomer en winter veranderen. De automatische stuw blijft wel gehandhaafd maar op een vast peil dat lager ligt dan de aan te brengen drempels. Zie tabel 1 onder paragraaf 4.3.

Bij extreem veel neerslag (kans van voorkomen maximaal enkele dagen per jaar) en dus hoge afvoeren zal er geen verandering van waterpeilen optreden: hier zijn de drempels op berekend.

Beschouwd alternatief

Als alternatief voor de vaste drempel in de hoofdloop is ook het verplaatsen van de automatische stuw in bovenstroomse richting bekeken. De kosten hiervan zijn fors hoger dan een nieuwe vaste stuw. Door de drempels breed te maken, 8 meter breed in de meander en 20 meter breed in de hoofdloop, kan het water ook goed op peil worden gehouden zonder dat er negatieve effecten optreden voor de landbouw bovenstrooms. Daarom is het plaatsen van vaste drempels beoordeeld als het meest doelmatig.

1.3 Welke voorzieningen worden getroffen om nadelige gevolgen ongedaan te maken of te beperken?

Eerder is gemeld dat de drempels in de meander worden aangebracht om overmatig uitslijten te voorkomen. Langs de tuin van de woning aan de meander ("het koepeltje") wordt opnieuw beschoeiing aangebracht als taludbescherming.

Hoewel de waterpeilen in de beek vooral in de zomer veranderen, heeft dit slechts een gering effect op de grondwaterstanden in het omliggend agrarisch gebied. Gewasopbrengsten zullen niet meer of minder zijn door de peilverlaging. Zie par. 4.3.

Als gevolg van dit projectplan is geen financiële schade voorzien die aan de uitvoering van het project in de weg staat. Belanghebbenden die onverhoopt toch schade lijden, kunnen verzoeken om schadevergoeding. Het waterschap tracht dan in eerste instantie in minnelijk overleg met de betrokkene tot overeenstemming te komen. Lukt het niet om tot overeenstemming te komen, dan geldt de Schadevergoedingsregeling Waterschap Vallei en Veluwe 2014.

1.4 Legger, beheer en onderhoud

Legger

Naar aanleiding van dit projectplan dient de legger gewijzigd te worden. Ter toelichting: de legger bestaat uit kaarten en teksten; in de legger vindt de juridische vastlegging plaats van zaken als de ligging, vorm, afmeting en constructie van wateren of waterkeringen. Ook worden daarin de zogeheten kunstwerken vermeld zoals bruggen, stuwen en duikers. De legger is bepalend voor de verplichtingen over en weer tussen het waterschap en burgers op het gebied van de instandhouding van de waterstaatswerken. Zo blijkt bijvoorbeeld uit de legger waar de diverse keurzones geografisch gelegen zijn. In deze keurzones gelden er regels voor diverse activiteiten. Deze regels zijn vastgelegd in de keur van het waterschap en houden bijvoorbeeld in dat er niet gegraven mag worden zonder vergunning van het waterschap (watervergunning). Ook kunnen in de legger onderhoudsverplichtingen worden geregeld.

Voor deze leggerwijziging zal nog een apart besluit worden genomen. Zolang dit besluit niet is genomen, geldt dit projectplan als legger (zie daarvoor artikel 2.12 lid 2 van de Keur Waterschap Vallei en Veluwe 2013. De keur is te vinden op <http://www.vallei-veluwe.nl/loket/officialen/>, zoekterm: *keur*).

Wijziging beheer en onderhoud

Dit projectplan heeft tot gevolg dat het beheer en onderhoud zal wijzigen. Door herstel van de meander wordt de totale afvoercapaciteit van de Lunterse Beek vergroot. Hierdoor is het minder belangrijk dat de beek vrij is van vegetatie. Beheer en onderhoud zal dan ook gericht zijn op het instandhouden van een minimaal profiel, waarbij het maaien van de watergang tot een minimum wordt beperkt.

2 Samenwerking

In het project wordt samengewerkt met de diverse eigenaren van Landgoed Scherpenzeel. Daarbij is herstel van de meander onderdeel van de visie "Dorpspark Scherpenzeel" waarbij herstel van landschapselementen en wandelpaden centraal staat. In het plan "Dorpspark Scherpenzeel" werkt Landgoed Scherpenzeel samen met Gelders Landschap & Kasteelen en provincie Gelderland.

Het waterschap krijgt voor herstel van de meander Scherpenzeel subsidie van de provincie Gelderland en richt zich op uitvoering van watergerelateerde maatregelen rond de Lunterse beek.

3 Toetsing Waterwet

De toepassing van de Waterwet is gericht op:

- a. het voorkomen en waar nodig beperken van overstromingen, wateroverlast en waterschaarste, in samenhang met
- b. bescherming en verbetering van de chemische en ecologische kwaliteit van watersystemen en
- c. vervulling van maatschappelijke functies door watersystemen.

Conclusie: Met verwijzing naar het gestelde in hoofdstuk 1 voldoet de voorgestelde inrichting aan de eisen gesteld in de Waterwet en past in de beleidsdoelen van o.a. Waterschap Vallei en Veluwe en provincie Gelderland.

4 Uitvoerbaarheid

4.1 Samenhang met ander beleid

Herstel van de meander maakt onderdeel uit van maatregelen ten behoeve van de Europese Kaderrichtlijn Water (KRW). Deze maatregelen zijn gericht op het bevorderen van een goede ecologische toestand en herstel van watersystemen.

4.2 Planologische inpassing

Bestemmingsplan

Op grond van de Wet ruimtelijke ordening (Wro) is voor het gebied waar het project wordt uitgevoerd het bestemmingsplan Buitengebied 2013 van Gemeente Scherpenzeel vastgesteld. De voorgenomen activiteiten passen binnen het geldende bestemmingsplan.

4.3 Hydrologisch/waterstaatkundig onderzoek

Het waterschap heeft modelberekeningen uitgevoerd om de drempels te ontwerpen en optredende waterstanden te berekenen. In paragraaf 1.2 is benoemd dat het verloop van zomer en winterpeilen zal veranderen gedurende het jaar. Een overzicht hiervan wordt gegeven in tabel 1.

Tabel 1: verandering van waterpeilen tijdens normale tot middelhoge afvoeren door de Lunterse beek. (uitgedrukt in meters + NAP)

	Huidige situatie	Toekomstige situatie (tussen stuw Vlieterweg en meander)	Toekomstige situatie (instroom meander tot stuw Hopeseweg)
Gemiddeld zomerpeil*	4,00	3,45	3,75 – 3,90
Gemiddeld winterpeil	3,80	3,45	3,85 – 3,95

In zeer droge perioden zakt het zomerpeil in de huidige situatie weg onder streefpeil naar niveau's tot 3,65 m+NAP of zelfs lager. Dit zal in de toekomst niet veranderen, aangezien de wateraanvoer niet beïnvloed kan worden door dit project of andere maatregelen. Door de V-vorm van de drempels in de meander blijft het water langer stromen, ook bij lage afvoeren. Dit betekent dat vissen en andere dieren die hiervan afhankelijk zijn langer kunnen overleven en migreren. Het water stopt met stromen zodra een niveau wordt bereikt van 3,70 m+NAP.

De optredende grondwaterstanden zijn beperkt afhankelijk van het waterpeil in de beek. Dit blijkt al uit het feit dat in de huidige situatie het grondwater zomers wegzakt naar niveau's onder het streefpeil van de beek van dat moment. Alleen in een zone van 50-100 meter langs de beek kan er een klein effect (circa 5-10 cm extra verlaging in droge periode) zijn op de optredende grondwaterstanden. De verwachting is daarom dat de verandering van zomerpeil geen significant effect heeft op de gewasopbrengst.

4.4 Planning

Uitvoering van de maatregelen staat gepland eind 2015.

5 Procedure

5.1 Inspraakreacties

Over dit ontwerp-projectplan kunnen belanghebbenden hun zienswijze (reactie) geven tijdens de inspraakprocedure. Meer informatie hierover is te vinden in de bekendmaking. In het definitieve projectplan zal worden aangegeven hoe met de eventuele zienswijzen wordt omgegaan.

5.2 Beroep bij de rechtbank

Tegen het definitieve besluit kunnen belanghebbenden die een zienswijze hebben gegeven, beroep bij de rechtbank instellen.

5.3 Wettelijke basis

Dit besluit betreft een projectplan als bedoeld in artikel 5.4 van de Waterwet. Het college van dijkgraaf en heemraden is bevoegd tot het nemen van dit besluit in verband met artikel 7, aanhef en sub c van de Organisatieverordening Waterschap Vallei en Veluwe 2013. De projectprocedure van artikel 5.5 en volgende van de Waterwet is niet van toepassing (dit is een uitgebreide procedure voor waterstaatswerken van bovenlokale betekenis).

5.4 Medewerking eigenaren

De uitvoering van de maatregelen uit dit projectplan gebeurt zo veel mogelijk in goed overleg met de betrokken perceeleigenaren en kan waar nodig worden vastgelegd in overeenkomsten. Contactpersoon hiervoor is de projectleider (zie onder).

6 Contactpersoon uitvoering

Voor vragen over het project kunt u contact opnemen met dhr. J. Valk (projectleider), telefoonnummer 06-46334297.

Voor vragen over de procedure of voor juridische vragen kunt u contact opnemen met dhr. J. Doude van Troostwijk, 06-11733137.

7 Bijlage(n)

1. 2556-03-T01 (bovenaanzicht)
2. 201 (detail drempel hoofdloop)
3. 2556-03-T02 (detail drempel v-stuw)